

Role správce při prosté a plné správě cizího majetku

Jedním z nových institutů, které do českého práva přinesla rekonstrukce soukromého práva, je správa cizího majetku (§ 1400 až 1474 obč. zák.). Podle důvodové zprávy k novému občanskému zákoníku je generální úprava správy cizího majetku „hospodářsky, sociálně i právně velmi potřebná a v našem soukromém právu je její nedostatek citelný“.[1] O správě cizího majetku se jedná v případech, kdy jedna osoba spravuje cizí majetek ve prospěch jiné osoby. Osobu spravující cizí majetek občanský zákoník označuje jako správce, na druhé straně vztahu je pak beneficiant, tedy osoba, v jejíž prospěch je majetek správcem spravován. Ve většině případů je beneficiant i vlastníkem spravovaného majetku, není to však podmínkou.

Vlastník spravovaného majetku může pro celý či část svého majetku určit správce, který bude majetek spravovat pro třetí osobu. Vždy však platí, že správce právně jedná jako zástupce vlastníka majetku. Jak vyplývá z § 1401 odst. 1 obč. zák., správce plní své povinnosti osobně. Zastoupení jinou osobou je možné, ale pouze pro jednotlivé právní jednání, generální zmocnění tedy není možné. Pokud by se správce dal neoprávněně zastoupit jinou osobou, pak bude s takovou osobou solidárně odpovědný za veškeré jednání, které tato osoba učinila.

Činnost správce je zásadně úplatná. Ujme-li se někdo správy cizího majetku bezdůvodně, pak právo na odměnu (úplatu) za správu nemá. To však nevylučuje ani řešení právního poměru stran s využitím ustanovení o bezdůvodném obohacení, budou-li naplněny příslušné skutkové podstaty, ani dohodu stran, která tyto poměry vyřeší jinak. Odměna by měla být přiměřená, tj. srovnatelná s odměnou poskytovanou za činnost obdobnou. Bude tak záležet na tom, do jaké míry lze činnost správce

srovnávat s výkonem služeb např. advokáta, architekta a dalších povolání, resp. i řemesel. Odměna se může lišit i regionálně, ačkoli to zákonodárce výslovně nestanoví. Obtížné bude stanovení obvyklé odměny tam, kde se bude vztahovat ke specifickému či jedinečnému předmětu správy. V takových případech by měla odměnu vždy stanovit již smlouva o správě.[2]

Práva a povinnosti správce se liší s ohledem na druh vykonávané správy cizího majetku. Občanský zákoník rozlišuje dva základní druhy správy, a to správu prostou a správu plnou. V případě prosté správy je základním cílem, aby byl spravovaný majetek zachován a nedošlo, pokud možno, k jeho zániku. Cílem plné správy je rozmnožení spravovaného majetku. Beneficiant tedy od správce očekává, že za využití svěřeného majetku zajistí určitý zisk.[3] O jaký druh správy se v konkrétním případě jedná, může být určeno několika způsoby. V některých případech tak stanoví přímo zákon,[4] v případě správy cizího majetku založené smlouvou mezi správcem a beneficiem (popř. i vlastníkem majetku, je-li osobou odlišnou od beneficianta) by tak měla určit smlouva. Nevyplyvá-li druh správy ze zákona ani smlouvy, bude jej třeba učit s ohledem na sledovaný cíl (účel) správy a také povahu majetku.[5]

Hlavním cílem správce při prosté správě je zachování spravovaného majetku. Tím je rozuměno zachování majetku jako takového, nikoliv bezvýhradně jeho hodnoty, kterou měl v době svěřeni správcem. Hodnota majetku totiž v průběhu času může sama o sobě klesat. Správce by proto měl zajišťovat například opravy majetku. S tím souvisí povinnost zachovat účel spravovaného majetku. Je-li proto předmětem správy např. zemědělský pozemek, nesmí správce bez souhlasu beneficianta usilovat o změnu jeho druhu na zastavěnou plochu. Z povinnosti zachovat spravovaný majetek dále vyplývá i omezené oprávnění správce spravovaný majetek či jeho část zcizit. Povinnost zachovat spravovaný majetek ovšem neznamena, že by správce mohl rezignovat na případné výnosy, které spravovaný majetek může nést. Povinností správce je totiž uplatňovat všechna práva týkající se spravovaného majetku a řádně s ním hospodařit (§ 1406 obč. zák.). Bude-li proto spravovaným majetkem zmiňovaný zemědělský pozemek a správce má možnost takový pozemek propachtovat, bylo by v rozporu s jeho povinnostmi, pokud by pozemek nechal ležet ladem.[6] Správce je povinen vykonávat práva spojená se spravovaným majetkem, např. práva akcionáře při správě akcií jakožto svěřeného majetku. Zvláštní pravidla se uplatní v případě, že spravovaným majetkem jsou peněžní prostředky (tj.

peníze v hotovosti či na účtech). Správce musí tyto prostředky vynakládat obezřetně v souladu s pravidly obezřetných investic obsažených v § 1432 až 1435 obč. zák.

Při plné správě jde především o rozmnožení spravovaného majetku. Úkolem správce je tedy nejen majetek zachovat, ale snažit se z něj zajistit výnosy. Možností, jak toho docílit, je několik. Jednak se nabízí umožnit využívání majetku za úplatu třetím osobám (např. pronájem, pacht), zcizit část majetku (výhodný prodej), nebo jej využít k investici (jsou-li spravovaným majetkem peníze). Správce má za účelem dosažení rozmnožení spravovaného majetku široké pravomoci a je oprávněn nakládat se spravovaným majetkem podle svého uvážení, tj. aniž by byl vázán na souhlas beneficianta. Občanský zákoník v § 1410 doslova uvádí, že správce „může se spravovaným majetkem činit cokoli, co je nutné a užitečné.“ Pojmy „nutnost“ a „užitečnost“ je třeba vykládat z hlediska ekonomického, neboť to vyžaduje jejich povaha. Hledisko právní je relevantní potud, že jednání správce musí být v souladu se zákonem, zejména s jeho zákonnými povinnostmi a obecnými zásadami, na nichž je občanský zákoník vybudován. Kritérium nutnosti a užitečnosti bude mít rozdílný význam podle okolností případu. Roli budou hrát také faktory, jako jsou samotná materiální podstata majetku, jeho účel, záměry beneficianta a vlastníka, oblast podnikání či obchodování nebo investování a podobně.[7]

At už se jedná o správu prostou či plnou, platí, že správce je povinen při výkonu své působnosti postupovat s péčí řádného hospodáře (§ 1411 obč. zák.). ●

Mgr. Václav Kučera
TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI
advokátní kancelář, s. r. o.

Poznámky:

- [1] Důvodová zpráva k § 1400–1474 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Dostupná na [www](http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf), k dispozici <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.
- [2] Komentář ASPI k ust. § 1402 obč. zák.
- [3] Tichý, L. in Švestka, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Sv. III. (§ 976 až 1474), Wolters Kluwer, 2014, s. 1106.
- [4] Např. ust. § 1678 obč. zák. určuje, že kdo spravuje v dědicím řízení pozůstalost, vykonává její prostou správu.
- [5] Například derivátové nástroje budou obvykle předmětem plné správy, zatímco sbírka uměleckých děl bude zpravidla předmětem prosté správy. Viz komentář Wolters Kluwer k rekonstrukci soukromého práva, vyd. 1/2015, s. 22.
- [6] Komentář Wolters Kluwer k rekonstrukci soukromého práva, vyd. 1/2015, s. 22.
- [7] Důvodová zpráva k § 1410 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Dostupná na [www](http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf), k dispozici <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.